

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Asia: HE 13/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Eläinlääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Ehdotus koostuu hyvin laajasta kokonaisuudesta, joka jakautuu kolmen uuden organisaation perustamiseen sekä purettavien organisaatioiden tehtävien siirtoon muille viranomaisille tai muilta viranomaisilta uusille organisaatioille. Suomen Eläinlääkäriliiton lausunto kohdistuu ensisijaisesti aluehallintovirastoissa toimivien läänineläinlääkärien ja heidän toimintakokonaisuuteensa liittyvien henkilöstön, resurssien ja tehtävien siirtoon osaksi Ruokavirastoa.

Ehdotuksen perusteluissa on pääasiallisesti kuvattu kattavasti muutokseen liittyviä seikkoja, mutta Eläinlääkäriliitto toivoo tarkennuksia muutamaan kohtaan perusteluissa ja tulevaisuuden tilanteen kuvauksessa. Eläinlääkäriliitto haluaa korostaa, että siirtyvien tehtävien joukossa on eläinten ja ihmisten terveyden kannalta erittäin tärkeitä tehtäviä, kuten eläintautivalmius ja laajojen elintarvikeperäisten epidemioiden hallinta. Eläintautivalmius tarkoittaa muun muassa virka-aikana ja sen ulkopuolella järjestettyä läänineläinlääkäripäivystystä, jonka järjestäminen tulee turvata myös muutosvaiheessa.

Esitettävän muutoksen tavoite on tiivistää ympäristöterveydenhuollon tehtävien hallinnon rakennetta. Nykyisen kolmiportaisen rakenteen tilalle tulisi kaksiportainen, joka jakautuisi Ruokaviraston valtakunnalliseen ja ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden muodostamaan paikalliseen tasoon. Siirron tavoitteena on yhtenäistää valvontaa, joustavoittaa resurssien käyttöä ja vähentää päällekkäisyyksiä tehtävien hoidossa. Valvonnan yhtenäisyys vain organisaatioita vähentämällä ei kuitenkaan välttämättä toteudu ilman selkeää suunnitelmaa yhteisten toimintamallien läpikäynnistä ja tarvittaessa niiden muuttamisesta. Tavoite parantaa kansalaisten ja toimijoiden yhdenvertaisuutta yhteisillä toimintatavoilla on kannatettava.

Ehdotetussa tehtävien siirrossa Ruokavirastoon siirtyy ensisijaisesti toteuttamista ja operatiivista työtä sekä poistuu ohjaukseen liittyvää päällekkäisyyttä. Suomen Eläinlääkäriliitto on esityksen kanssa samaa mieltä siitä, että muutoksesta aiheutuu vain hieman vähentyvää työtä. Tällaisia ovat esimerkiksi päällekkäisyys valtakunnallisen ja alueellisten valvontasuunnitelmien välillä sekä eläinlääkärin ammattitoimintaa koskevien kantelujen käsittelyssä.

Suomen Eläinlääkäriliitto toivoo, että perusteluissa tarkennettaisiin, mitä resurssien käytön joustavoittamisella Ruokavirastossa tarkoitetaan. Aluehallintovirastoissa toimivat läänineläinlääkärit toimivat Euroopan unionin valvonta-asetuksen (2017/625) mukaisissa virkaeläinlääkärien tehtävissä (3. artikla kohta 32). Tulevaisuuden rekrytointien yhteydessä on tärkeää varmistaa, että vaikka Ruokavirasto tullee vaihtamaan läänineläinlääkärimikkeen joksikin muuksi, tulee myös jatkossa tehtäviä suorittavien virkamiesten täyttää virkaeläinlääkärien vaatimukset. Suomen Eläinlääkäriliitto näkee tarpeellisenä, että aiemmin läänineläinlääkärillä ollut julkista valtaa käyttävän tahon nimike sisältäisi selkeästi tiedon eläinlääkäriydestä. Tämä selkeyttäisi myös toimintaa suhteessa paikallisiin kunnan- tai kaupungineläinlääkäreihin.

Aluehallintovirastot ovat toimineet ympäristöterveydenhuollon saralla laajassa yhteistyössä paikallisten viranomaisten kanssa. Tämä yhteys paikallisiin ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköihin on tärkeää turvata myös jatkossa. Siirtyminen osaksi Ruokavirastoa on tehtävä mahdollistaen läänineläinlääkäreiden toimipisteiden jääminen nykyisille paikkakunnille. Suomen Eläinlääkäriliitto on huolissaan siitä, miten ammattitaitoinen henkilöstö saadaan siirtymään uuteen organisaatioon. Läänineläinlääkärien tehtäväkuvat aluehallintovirastoissa ovat olleet melko laajoja, ja monet ovat kokeneet sen lisäävän työn mielekkyyttä ja kiinnostavuutta. Keskusvirastossa asiantuntijatehtävät ovat yleensä kapea-alaisia. Vaikka alueellinen läsnäolo jatkuukin, voi virkamiesten tavoitettavuus heikentyä, jos yksittäisten virkamiesten tehtäväkentän laajuutta ja toimivaltaa supistetaan. Muutoshankkeessa on tärkeää varmistaa henkilöstön äänen kuuluminen, jotta varmistetaan tavoitteena oleva asiantuntijuuden paraneminen ja erikoistumisen tehostuminen. Tehtävien kannalta henkilöstön siirtymisen turvaaminen on keskeistä.

Eläinlääkäriliitto pitää selkeinä kohtia määrärahan siirroista, joita on selvityksessä kuvattu vastaavien toimintamenojen siirroksi organisaatiosta toiseen. On tärkeää varmistaa, että aluehallintomuutoksessa tehtävät ja resurssit siirtyvät suoraan aluehallintovirastoilta Ruokavirastolle ja nämä turvataan myös jatkossa. Ratkaisupakko mm. eläintautiasioissa on ollut peruste läänineläinlääkärien palkkauksen nykyiselle vaatavuustasolle esimerkiksi verrattuna ylitarkastajiin.

Haluamme nostaa esille toiminnalliset ja taloudelliset riskit liittyen käytössä olevien tietojärjestelmien hallintaan ja siirron jälkeiseen käytettävyyteen. Aikaisempien vastaavien organisaatiomuutosten kohdalla nämä ovat osoittautuneet ongelmallisiksi, minkä takia tähän tulisi kiinnittää erityistä huolta muutoksessa. Läänineläinlääkärien työhön liittyy paljon asiakirjoja, joiden käytettävyys tulevaisuudessa on tärkeää viranomaisten ja toimijoiden oikeusturvan kannalta. Erityisesti henkilöstön vaihtuessa on tärkeää varmistaa pääsy myös aikaisempiin tietojärjestelmiin.

Suomen Eläinlääkäriliitto on mielissään, että esityksessä huomioidaan varsinaisia ympäristöterveydenhuollon tehtäviä tekevien henkilöiden lisäksi myös siirtyvien oikeudellisten ja hallinnollisten tehtävien resursointi. Eläinlääkäriliitto pitää tätä merkinä kokonaisvaltaisesta valmistelusta.

Hallituksen esitysluonnoksen sisältämät lakimuutokset aluehallintoviraston tehtävien siirrosta Ruokavirastolle

Lakimuutokset aluehallintoviraston tehtävien siirrosta Ruokavirastolle on teknisiä. Niissä aluehallintoviraston tilalle määritetään Ruokavirasto sekä aikaisempien rinnakkaisten toimivaltojen yhdistäminen vain Ruokavirastolle. Tältä kannalta katsottuna Suomen Eläinlääkäriliitto näkee muutosten kattavan lainsäädäntöpohjan. Tehtävien siirtyessä Ruokaviraston vastuulle Ruokaviraston työjärjestys määrittelee lopulta tahon tai virkamiehen, jolle tehtävä kuuluu. Muiden viranomaisten informointi tästä on ensiarvoisen tärkeää erityisesti liittyen eläintautivalmiuteen.

Yhteenveto

Eläinlääkäriliitto pitää ehdotusta pääsääntöisesti kannatettavana. Olemme lausunnossamme nostaneet esille haasteita, joita valmistelutyössä tulee ratkaista, jotta muutos on onnistunut. Erityisen tärkeää on varmistaa organisaatioiden yhtenäisyys ja paikallinen tuki sekä viranomaisille että toimijoille. Muutoksessa siirtyvät resurssit, sekä henkilöstön että talouden, tulee turvata muutoksen yli. Määrärahojen kohdentaminen aluehallintovirastoista siirtyvään toimintaan tulee turvata myös jatkossa. Muutos tulee toteuttaa yhteistyössä henkilöstön kanssa, jotta vuosien aikana kertyneet hyvät toimintatavat eivät jää muutoksen jalkoihin. Suomen Eläinlääkäriliitto näkee muutoksen suurena haasteena paikallisen yhteistyön jatkumiselle kunnaneläinlääkärien kanssa sekä osaavan ja kokeneen henkilöstön pitämiselle organisaatiomuutoksen yli.

Suomen Eläinlääkäriliitto ry

Kunnioittaen,
Mikko Turku
puheenjohtaja